

Bir lokomotif insan örneği; Üstad Akif Emre

A.F. Aykaç – 6 Haziran 2017

<http://www.haberiyat.com/akif-emrenin-ardindan/bir-lokomotif-insan-ornegi-ustad-akif-emre>

A. F. Aykaç Akif Emre'nin ardından yazdı: Öncüler önden gider ya da herkes vagon olabilir, ama lokomotif insan az bulunur, Akif Emre onlardan biriydi

Yusuf Kaplan'ın da Yeni Şafak'taki makalesinde[1] yazdığı gibi Üstad Akif Emre Üstad Akif Emre öncü idi, lokomotif idi, insanlara yol gösterirdi. Doğal olarak yol gösterenler önden gider ama önden gitmek çok yorar insanı. O da hep yol gösterdi, önden gitti ve yorgun düştü Türkiye gibi pek çok şeyin yerli yerine oturmadığı, her şeyin her an değişebilir olduğu bir ülkede yaşıyor olmanın belirsizliği ve Türkiye'nin olduğu gibi dünya Müslümanların da derdini dert etmenin omuzlarına yüklediği yükün ve sorumluluğun ağırlığı onu çok erken yordu ve öncü olarak önden gitti.

Akif Emre Üstadım[2] ile 1984 yılında ben üniversiteyi bitirdikten sonra yüksek Lisans yapma ümidi/hevesi ile Londra'ya gitmeden önce, İstanbul'da bazı işleri halletmeye uğraştığım günlerde, Yusuf Kaplan tanıştırmıştı. Üstad Akif ile (83'de Ankara merkezli yayınlanmaya başlamış, her kesimin okuyup benimsediği, yüzbinler satan, benim de aboneli olduğum) Hasan Hüseyin Ceylan'ın yayın müdürlüğünü yaptığı Esat Coşan Hocaefendi'nin 'Halil Necatioğlu' müstear ismiyle başyazılarını yazdığı, İslam Dergisi'nin Fatih, Fevzi Paşa Caddesinin yan sokaklarından birisinde, İstanbul bürosu olarak kullandıkları bir dairede karşılaşmıştık ilk defa. Galiba abone adresimi Londra'ya değiştirmek istediğim için olsa gerek, Fatih'te görüştüğümüz bir günde, Yusuf beni alıp dergiye götürmüştü. Adres değişikliği işlemlerimiz (oradaki akrabamın adresine) yapıldı. Bu arada Hasan Hüseyin Ceylan da benden Londra'dan (o dönemde İslam'a dönüş yaptığı için en popüler haber olan Yusuf İslam'la ilgili) mülakat, yazı vs bir şeyler göndermemi rica etmişti. Yine bu arada Yusuf da hemşerim diyerek Üstad Akif Emre'yi tanıştırmıştı, o da imkân ve fırsat bulabilirse İngilizcesini ilerletmek için yurtdışına çıkmayı istediğinden, belki Londra'ya gelebileceğinden bahsetmişti. Yusuf da okulu bitirince gelmeyi planladığı için, ben de; "Önce ben bir gideyim, benim Londra'ya girmeme izin verirlirse[3], durumlara bakarım, uygunsa haber veririm sizlerde gelirsiniz inşallah" şeklinde şakavari bir şeyler söyleyip gülüşmüştük. Ardından da (12 Eylül sonrası, Turgut Özal zamanı olduğu için) biraz memleket meselelerinden sohbet edip çıkmıştık. Bu ilk tanışma ve konuşmamız sırasında Üstad Akif'le ilgili en dikkatimi çeken şey, onun çok dinleyen ve oldukça az konuşan tavrı olmuştu.

Ben Londra'ya gidip İngilizceyi biraz hallettikten sonra, (her ne kadar bu sırada Kemal Kahraman da Londra'ya gelmiş ve İslam dergisinin Londra temsilcisi olarak düzenli olarak bir

şeyler gönderiyor olsa da) ilk işim hafta sonları Londra Central Mosque'daki sohbetlerinden tanıştığım Yusuf İslam'ın Islington N.1'daki bürosuna birkaç defa gidip kendisiyle mülakat yaparak, Londra'da açtığı İslami ilkokul (The İslamia School) vb konularla ilgili bir iki haber göndermek olmuştur[4].

Bu arada Yusuf'la yazışmalarımız devam etti ve ertesi yaz, Sinema-TV bölümünü bitirdikten sonra o geldi Londra'ya. O dönemde Yusuf'la Akif daha sık görüşüyorlardı, onun da gelmeye çalıştığından bahsediyordu zaman zaman. 87 sonu veya 88 başlarıydı, nihayet Üstad Akif de gelmişti Londra'ya ve herkes gibi onu da yazdırmıştık, Oxford Circus'ta bir İngilizce kursuna.

Daha sonra, Londra'da çalışmadan yaşamak, ev kirası, yol parası, yeme içme gibi masraflar oldukça pahalı olduğu için (ve okul ücretini ödeyecek parası kalmadığı için olsa gerek) okulu bırakmak zorunda kalmıştı. Kaldığı evi değiştirip daha ekonomik olanlara geçmişti. Daha sonra Türk mahallesine taşınmıştı. Burada iş bulma şansı daha fazla idi, yüzlerce Türk, Londra'nın her tarafından (o zaman fazla Türk camisi olmadığı için) cuma günleri Stoke Newington'daki Aziziye Camiine geliyordu. Bizler de her hafta Cuma namazında görüşüyorduk. Üstadın birkaç ay iş aradığını hatırlıyorum. Bazı günler, kaldıkları eve uğradığımda sadece zeytin, ekme ve çayla kahvaltı yaparken denk geliyordum. Bu durum sonraki 3-5 hafta boyunca da devam edince ekonomik durumunun iyice zorlaştığına inanıp yardımcı olmayı teklif ettim. Çok onurlu idi, yardım teklifimi reddettiği gibi borç olarak bile bir şey kabul etmemişti.

O zaman Londra'daki Kıbrıslı ve Türkiyeli iş adamlarının çoğunluğu Fabrika dedikleri tekstil atölyeleri işletiyor, Kıbrıslı, Türkiyeli, Pakistanlı birçok insan da o atölyelerde çalışıyordu. Bir ara o da Cuma cemaatinden tanıdığımız (hepimizin yaptığı gibi) tanıdık tekstil atölyelerine gidip geldi, iplik temizlemeyi, ütüyü yapmayı, astar dikmeyi denedi ama "benim yapabileceğim iş değil" diyerek vazgeçmişti. Daha sonra tekstilde çalışmayanların yaptığı gibi pazarcıların yanına gidip gelmişti.

Yine Aziziye'nin Cuma cemaatinden Sarıyerli Hacı Ahmet Abi'nin (o zamanlar Londra'nın cumartesi günleri kurulan Portebello marketinden sonra ikinci büyük halk pazarı olan ve Whitechapel semtinde Pazar günleri açılan) Peticott Lane halk pazarındaki tezgahında tekstil ürünleri satışına yardım etmeye başlamıştı. (O günleri Sarıyerli Hacı Ahmet abi de kendi şivesiyle; "Anacığım yevmiyesi çıksın diye eline 15-20 tane bornoz verip bir köşeye oturtuyorum, akşam üstü bakıyorum benim tezgahta sattığımdan daha çok mal satmış bizim Akif, hayret ediyorum, ben bu kadar mal satamıyorum sen nasıl yapıyorsun bu işi diye sorduğumda da bizimki; "Eee, orası meslek sırrı, ne de olsa Kayseriliyiz diyor başka bir şey demiyor" şeklinde anlatırdı gülüşürdük hep. Üstad Akif'in Ahmet abiyle görüşmeleri (Ahmet abi yaz aylarında İstanbul'a geldiğinde) hala devam ediyordu, "en büyük lüksüm Ahmet abinin Sarıyer'deki evinin balkonunda balık yemek" derdi. Kısmete bak ki bu yıl da Ahmet abi üstadın vefatından iki gün önce (Ramazanı geçirmek için) gelmişti İstanbul'a. Cenazede karşılaştık. Bu sene balık yiyemeyeceğiz benim balkonda diye sitem etti.

O yıllarda ben de Japon gazetesi Asahi Şimbun gibi gazetelerinde fason basıldığı Brixton'daki bir matbaada karanlık oda (Dark-Room veya Plate Room) dediğimiz bölümünde çalışıyordum. Kayserili Alemdar usta, Namık usta ve Ankaralı Vedat H. matbaa makinesini idare ediyorlar, 3-4 genç eleman da paketleme işlerini hallediyorlardı. İş akşamüstü başladığı için Türk mahallesine alış verişe vs gittiğimde de Yusuf, Akif gibi arkadaşları ziyarete gidiyor, “N’olacak bu memleketin hali” meselelerini konuşuyorduk. Üstad Akif de bulduğu her fırsatta Londra merkezdeki British Library ve biraz Londra dışındaki Public Record Office denilen en eski arşivlerin olduğu merkeze de gidip gelip birçok belgenin fotokopisini alıyor, bulduğu belgeler hakkında bize bilgiler veriyordu.

Bir ara (kendisi söylemedi ama) Ahmet Abi'nin Pazar işinin de (haftada bir-iki gün olduğu için) masraflarını karşılamaya yetmediğinden, başka işler aramaya başladığını duymuştum beraber kaldığı arkadaşlardan. Bizim matbaada hemşerin var baş usta istersen konuşayım paketçilerden devamlı giren çıkanlar oluyor, ihtiyaç olunca çağırırız dediğimde önce; “Bilmem ki yapabilir miyim” demiş, sonra iş saatinin akşam 18.00–23.00 arası olduğunu öğrenince, gündüzleri de diğer araştırmalarına fırsat vereceğini düşünerek olur, bir sor istersen demişti. 1-2 hafta sonra Cuma namazında görüştüğümüzde; “Kısmetli adamsın üstad, önümüzdeki ayın 1’inden itibaren başlayabileceğini söyledi hemşerin” deyince gidelim bakalım demişti. 1.5-2 yıl kadar çalıştı, bu vesileyle iş- mesai arkadaşlığı da yapmıştık matbaada. Aralık 1990-Ocak 1991 sıralarında, Irak Kuveyt’e girip de Ortadoğu’da sular ısınmaya başlayınca, “it’s time to go back home” demiş ve dönmüştü Türkiye’ye.

Ben 2008/09’da Türkiye’ye kesin dönüş yaptığımda Üstad Akif ve Yusuf’la da yeniden görüşmeye başlamıştık. Beni yüksek lisans yapmaya teşvik edenlerden birisi de o idi. Doktora için erken İslam mimarisi ve Oryantalistler konusunu çalışacağımı söylediğimde de çok memnun olmuştu. Özellikle oryantalistler konusunun Türkiye’de birkaç klişe sözden öteye gitmiyor olmasına üzülüyor, konunun derinlemesine araştırılmasını, ilki 1871’de Paris’te, ikincisi hemen akabinde 1873’de Londra’da yapılan ve halen devam eden Uluslararası Oryantalist toplantıları benzeri (ama onların bir-iki yüzyıldır İslam’a ve Müslümanlara zarar vermek için neler yaptıklarını ortaya koyacak) çalışmaların) Türkiye’de de yapılması gerektiğini söylerdiler hep. Ben de “biraz daha bekleyeceksin, benim çalışma bittikten sonra bir hareketlenme olacak inşallah” derdim. Zaman zaman arayıp “İhtiyar delikanlı ne zaman bitiyor şu senin doktora, çabuk ol biraz, ömür kısa yapacak iş çok” derdi hep...

Öyle de oldu... Yapacak o kadar çok iş vardı ki kafasında, hayalinde. Yapmak istediği işlere ömrü yetmedi. Makam arabasına, jip modasına kapılıp kaybolan son dönem Müslümanlara, arkadaşlarına biraz gönlü buruk olsa da, hep umutluydu, “herkes yapabileceğini yapmalı, kapasitesini, sahip olduğu imkanları düşünüp sorumluluğunu yerine getirmeli, bizler kul olarak bundan sorumluyuz, hesaba çekileceğiz” derdi.

Ben de; "...İnşallah Üstad, her ne kadar bir değirmen gibi her şeyi öğüten İstanbul'da ciddi şeyler üretmek zor olsa da.. o İstanbul ki bir zamanlar şairin; *Bu Şehr-i Sitanbul Ki Bî Misl Ü Behâdır, Bir Sengine Yek-Pare Acem Mülkü Fedadır. İstanbul □ Un Evsâfını Mümkin Mi Beyan Hiç, Maksûd Hemân Sadr-I Kerem-Kâra Senâdır* [5](Nedim), dedirtmişti. Ama artık yabancı turistlerin 'what a city, but what a pity' (ne kadar muazzam bir şehir ancak ne kadar acınacak bir durum) sözleriyle tarif edilir hale düşürülmüş olan bu keşmekeş şehirde, keyfi ve sorumsuz davranıp turisti kazıklamayı kazanç zanneden esnafın, hemşerisinden selam gelmeden vatandaş yardımcı olmayan bürokratin, doktorun, memurun, trafik kurallarına uymamayı başarı sayan şoförün, vs. vs çoğunlukta olduğu bu şehirde bende yaşıma başıma bakmadan bu ülke için, bu millet için (epeyce zorlansam da) elimden geleni yapmaya çalışıyorum..." türünden şeyler söyler, şikâyet ederdim... O da; "Allah sayınızı ve sayı gayretini artırsın, sakın bırakma, bu çalışmayı tamamlamalısınız türünden destekleyici sözlerle, karşılıklı dualaşır kapatırdık telefonu.

Üstadım, Geçen ay, bizim vefalı Kosovalı İbrahim (sen 1991'de Londra'dan dönerken) okuması için verdiği George Orwell kitabını sana iade etmem için benimle göndermişti, içine sana selam ve teşekkür notu yazarak.

Kayınata Kardeşi - Alvit Eruze
huzmetlerinde;

Bu kitabı sizden 1991 yılında
okunmak için sizin tavsiyenizle aldım
okudum ...

Emanet aldığı için de muhabere
ettim, fakat bir fırsat bulup
sizi geri iade edemedim
ançak şimdi yeni fırsat oldu.

Fatih Kardeşim ile emanetinizi
size gönderiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Selam ve dua ediyorum.

İşlerimizde, tüm çalışmalarımızda
dua ediyorum. Başarılar diliyorum.

Allahu emanete oğunuz

İbrahim Sosilovi

Yine Londra günlerinden tanıdığımız ve seni çok özlediğini söyleyen bizim genç Ahmet’le önümüzdeki günlerde, yeni başlattığımız Haberiyyat için hem hayırlı olsun demek, hem de İbrahim’in emanet kitabını iade etmek için ziyaretine gelmeyi planlıyorduk...

Ama olmadı. Biz geç kaldık, ya da sen çok acele ettin.

Hepimiz seni çok özleyeceğiz. Mekânın cennet olsun Üstadım...

İhtiyar delikanlı

[1] Yusuf Kaplan, Üç Akif Emre: Ahlâk anıtı, dava adamı ve fikir adamı, Yeni Şafak Gazetesi, 26 Mayıs 2017

[2] Benden beş yaş büyük olduğu için Ağabeyim demem lazım ama o kendisini 30 yılı aşan tanışıklığımız boyunca hiç ağabey gibi hissettirmedi ve belki de ben ondan daha yaşlı görüldüğüm için hep bir arkadaş, kardeş gibi davrandı bana ama ben ona hep üstad, ya da üstadım derdim karşılıklı konuşurken, tartışırken.

[3] Bk. İslam Dergisi, sayı 27, Kasım 1985, s.26-30

[4] O yıllarda TR deki İngiliz konsolosluğundan vize alınmadan gidiliyordu ve havaalanı girişinde vize memuru evraklara, cebinizdeki paraya vs bakıp Londra’ya giriş vizesi veriyordu.

[5] Bu İstanbul şehri ki, paha biçilmez ona, Tüm İran mülkü feda olsun tek bir taşına Öyle tek bir incidir iki deniz arasında, Yeridir dünyanın güneşi ile tartılsa